

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM BİLİŞİM SİSTEMİNE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLERİN TÜRK HUKUKUNDA VE TÜRK CEZA KANUNU SİSTEMATIĞINDE DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Bilişim, Bilişim Alanı ve Bilişim Sistemi Kavramları	5
1.1.1. Bilişim	5
1.1.2. Bilişim Alanı ve Bilişim Sistemi Kavramı	9
1.1.2.1. Yasa Koyucunun Tutumu.....	9
1.1.2.2. Bilişim Sistemi Hakkında Görüşler	12
1.1.3. Değerlendirme	14
1.1.3.1. Bilişim Yönünden.....	14
1.1.3.2. Bilişim Alanı ve Bilişim Sistemi Yönünden.....	17
1.2. Bilişim Sisteminin Unsurları.....	18
1.2.1. Duyuya Yönelen Aygıt.....	19

1.2.1.1. Donanım	20
1.2.1.2. Yazılım (Program ve Arayüz)	22
1.2.2. İç Bağlantı – Veri	25
1.2.2.1. Veri ve Bilgi Arasındaki İlişki	25
1.2.2.2. Bilişimsel Anlamda Veri	27
1.2.3. Dış Bağlantı – Ağ	28
1.2.3.1. Ağ Kavramı.....	29
1.2.3.2. Ağ Çeşitleri	30
1.2.3.2.1. Yerel Alan Ağları (LAN)	30
1.2.3.2.2. Kentsel Alan Ağları (MAN)	31
1.2.3.2.3. Geniş Alan Ağları (WAN).....	31
1.2.3.2.4. İntranet.....	31
1.2.3.2.5. Ekstranet	32
1.2.3.2.6. Sanal Ağlar (VPN)	33
1.2.3.2.7. İnternet (Bilgisunar).....	33
1.2.3.2.7.1. Tarihçe	33
1.2.3.2.7.2. Teknik Altyapı	35
1.3. Bilişim Sistemi Sayılan ve Sayılmayan Sistemler	36
1.3.1. Bilgisayar	41
1.3.1.1. Tarihçe	41
1.3.1.2. Donanımsal Özellikler	44
1.3.1.2.1. Anakart	44
1.3.1.2.2. İşlemciler	45
1.3.1.2.3. Bellekler	46
1.3.1.2.3.1. Fonksiyonlarına Göre Bellekler.....	46
1.3.1.2.3.2. Kullanım Amaçlarına Göre Bellekler	48
1.3.1.3. Yazılımsal Özellikler	49
1.3.1.3.1. BIOS, İşletim ve Uygulama Yazılımları	49
1.3.1.4. Çalışma Prensibi	50
1.3.2. Cep Telefonu	51
1.3.3. ATM, Pos, Navigasyon ve Benzeri Cihazlar	55

1.3.4. Elektronik Ev Eşyaları.....	56
1.3.5. Robotik Çalışmalar, Yapay Zekâ, Otonom Ağır Sanayi ve Benzeri Cihazlar.....	57
1.3.6. Bulut Sistemler.....	59
1.4. Bilişim Sistemi Aktörleri.....	61
1.4.1. Mülkiyet ve Fikri Mülkiyet Yönünden.....	61
1.4.1.1. Geliştirici.....	62
1.4.1.2. Son Kullanıcı.....	62
1.4.1.3. Erken Erişim (Beta) Kullanıcılarının Durumu	63
1.4.2. Yetki ve Sorumluluk Yönünden	64
1.4.2.1. Genel Olarak	64
1.4.2.2. Türk Hukukunda Bilişim Ağları Üzerindeki Aktörler ...	64
1.4.2.2.1. İnternet Erişim Sağlayıcı	64
1.4.2.2.1.1. Erişim Sağlayıcıları Birliği	65
1.4.2.2.2. İnternet Yer Sağlayıcı	66
1.4.2.2.3. İnternet İçerik Sağlayıcı.....	68
1.4.2.2.4. Toplu Kullanım Sağlayıcılar	69
1.4.2.2.5. İnternet Servis Sağlayıcı Kavramı Sorunu	70
1.4.3. Amaç Yönünden	72
1.4.3.1. Kullanıcı	72
1.4.3.2. Bilişim Korsanı.....	73
1.4.3.2.1. Kavram ve Nitelendirme.....	73
1.4.3.2.1.1. Bilişim Korsanlarının Olumlu Yönlerine Dair Argümanlar	75
1.4.3.2.1.2. Bilişim Korsanlarının Olumsuz Yönlerine Dair Argümanlar	77
1.4.3.2.2. Sınıflandırma.....	78
1.4.3.2.3. Değerlendirme	80

İKİNCİ BÖLÜM
BİLİŞİM SUÇU KAVRAMI, TARİHSEL
GELİŞİMİ, ÇEŞİTLERİ VE BİLİŞİM
SUÇLARI İLE MÜCADELE KAPSAMINDA
ALINAN ÖNLEMLER

2.1. Bilişim Suçu Kavramı ve Ortaya Çıkışı.....	83
2.1.1. Bilişim Suçları, Siber Suçlar ve Benzeri İsimlendirmeler	83
2.1.2. Tanım ve Kapsam.....	85
2.1.3. Tarihsel Gelişim	87
2.2. Bilişim Suçlarının Sınıflandırılması ve İşlenme Yöntemleri.....	90
2.2.1. Sınıflandırma	90
2.2.1.1. Bilişim Suçlarının Ayrı Bir Kategori Olmadığı Görüşü .	90
2.2.1.2. Beşli Ayrımı Savunan Görüşler.....	90
2.2.1.3. Dört veya Daha Fazla Ayrımı Savunan Görüşler	91
2.2.1.4. Üçlü Ayrımı Savunan Görüşler	92
2.2.1.5. İkili Ayrımı Savunan Görüşler.....	92
2.2.1.6. Değerlendirme.....	93
2.2.2. Bilişim Suçlarının İşlenme Yöntemleri	94
2.2.2.1. Bilişim Suçlarının Ortak Aşamaları	94
2.2.2.1.1. Bilgi Toplama	95
2.2.2.1.2. Sisteme Sızma	96
2.2.2.1.3. Kalıcılığı Sağlama	97
2.2.2.1.4. İzleri Yok Etme	97
2.2.2.2. Bilişim Suçlarının İşlenmesinde Sık Görülen	
Yöntemler	98
2.2.2.2.1. Zararlı Yazılımlar (Malware)	98
2.2.2.2.1.1. Virüsler	99
2.2.2.2.1.2. Solucanlar (Worm)	102
2.2.2.2.1.3. Truva Atları (Trojan Horse).....	103
2.2.2.2.1.4. Mantık Bombaları (Logic Bombs)	104
2.2.2.2.1.5. Bukalemun	105

2.2.2.2.1.6. Salam Tekniđi.....	105
2.2.2.2.1.7. Zararlı Reklam Yazılımları (Adware).....	106
2.2.2.2.1.8. Fidye Yazılımı (Ransomware).....	106
2.2.2.2.1.9. Arka Kapı (Gizli Kapı) Yazılımları	107
2.2.2.2.1.10. Tuş Kaydediciler (Keylogger).....	107
2.2.2.2.1.11. İzleme ve Gizlenme (Sniffing ve Spoofing)	108
2.2.2.2.2. Hizmet Aksatma Saldırıları	109
2.2.2.2.2.1. DOS ve DDOS Saldırıları.....	110
2.2.2.2.2.2. İstenmeyen Posta (SPAM).....	111
2.2.2.2.2.3. Tavşanlar.....	112
2.2.2.2.3. Sosyal Mühendislik.....	113
2.2.2.2.3.1. Öltalama (Phishing).....	114
2.2.2.2.3.2. Sahte ve Geçici Postalar.....	115
2.2.2.2.4. Diğer Yöntemler.....	115
2.2.2.2.5. Hactivizmin Bilişim Suçu Olup Olmadığı Sorunu.....	117
2.3. Karşılaştırmalı Hukukta Bilişim Suçları ve Bu Suçlar ile Mücadele	119
2.3.1. Uluslararası Örgütler.....	119
2.3.1.1. Birleşmiş Milletler	119
2.3.1.2. OECD.....	121
2.3.1.3. Commonwealth	123
2.3.1.4. Karayip Topluluđu (CARICOM – Caribbean Community).....	124
2.3.1.5. Sekizler Grubu (G8).....	124
2.3.1.6. Amerikan Devletleri Örgütü (OAS – Organization of American States).....	125
2.3.1.7. İnterpol	126
2.3.1.8. Avrupa Konseyi (COE)	126
2.3.1.8.1. Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi.....	128
2.3.1.8.1.1. Genel Olarak.....	128
2.3.1.8.1.2. Sözleşmenin Sistematiđi	129

2.3.2. Ulusal Düzenlemeler.....	131
2.3.2.1. ABD	131
2.3.2.2. Almanya	133
2.3.2.3. Fransa.....	136
2.3.2.4. Japonya.....	138
2.3.2.5. İngiltere (Birleşik Krallık)	141
2.3.2.6. İtalya	143
2.4. Türk Hukuku'nda Bilişim Suçlarının Niteliği ve Bu Suçlarla Mücadelenin Gelişimi.....	146
2.4.1. Tarihçe	146
2.4.2. Güncel Durum.....	147
2.4.3. Değerlendirme.....	149

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
BİLİŞİM SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİNİN
ENGELLENMESİ, BOZULMASI,
VERİLERİN YOK EDİLMESİ VEYA
DEĞİŞTİRİLMESİ SUÇU (TCK m. 244)

3.1. Genel Olarak.....	151
3.2. Korunan Hukuksal Değer	153
3.3. Suçun Maddi Unsurları.....	155
3.3.1. Konu	155
3.3.2. Mağdur	159
3.3.3. Fail.....	161
3.3.4. Eylem.....	163
3.3.4.1. Bilişim Sisteminin İşleyişini Engellemek veya Bozmak (TCK m. 244/1)	163
3.3.4.1.1. İşleyişi Engellemek	165
3.3.4.1.2. İşleyişi Bozmak.....	168

3.3.4.2. Bilişim Sistemindeki Verileri Bozmak, Yok Etmek, Değiştirmek, Erişilmez Kılmak, Veri Yerleştirmek veya Verileri Başka Yere Göndermek (TCK m. 244/2)	169
3.3.4.2.1. Verileri Bozmak	170
3.3.4.2.2. Verileri Yok Etmek	171
3.3.4.2.3. Verileri Değiştirmek.....	172
3.3.4.2.4. Verileri Erişilmez Kılmak.....	173
3.3.4.2.5. Veri Yerleştirmek.....	174
3.3.4.2.6. Verileri Başka Yere Göndermek.....	175
3.4. Suça Etki Eden Nedenler	176
3.4.1. Eylemin Bir Banka veya Kredi Kurumuna ya da Bir Kamu Kurum veya Kuruluşuna Ait Bilişim Sistemi Üzerinde İşlenmesi (m. 244/3)	177
3.4.2. Eylemin İşlenmesi Suretiyle Kişinin Kendisinin veya Başkasının Yararına Haksız Çıkar Sağlaması (m. 244/4)	179
3.4.2.1. TCK m. 244/4'ün Nitelikli Hal Olarak Kabul Edilip Edilemeyeceği Sorunu.....	179
3.4.2.2. TCK m. 244/4 Kapsamında Haksız Çıkarın Kapsamı ve Niteliği Sorunu	182
3.4.3. Suçun Terör Örgütü Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi	185
3.5. Suçun Manevi Unsuru	185
3.6. Hukuka Aykırılık Unsuru	187
3.7. Suçun Özel Görünüş Biçimleri.....	193
3.7.1. Teşebbüs.....	193
3.7.2. İştirak	195
3.7.3. İçtima.....	196
3.8. Muhakeme	205
3.9. Yaptırım.....	206
SONUÇ	207
KAYNAKÇA	211